

Vår dato
18.10.2011
Deres dato
30.05.11

Vår referanse
2011/636
Deres referanse
201102591

Saksbehandler
Forskningssjef E. Kommisrud
Innvalgstelefon
70 16 15 09

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep.
0032 Oslo

postmottak@kd.dep.no

FAGERBERGUTVALGETS UTREDNING NOU 2011: 6 ET ÅPNERE FORSKNINGSSYSTEM - HØRING

Innledning

Fagerbergutvalget fikk i oppdrag å gi et bedre grunnlag for å vurdere status i forhold til de ni forskningspolitiske målene i St.mld. nr.30, Klima for forskning, om det er godt samsvar mellom ressursinnsats og resultater, og om systemet og virkemidlene er godt utformet og effektive. Utvalget ble bedt om å se spesielt på de fire tverrgående målene, og blant annet foreslå endringer som fører til høyest mulig samfunnsøkonomisk nytte.

Utvalget har valgt å presisere og avgrense det omfattende mandatet slik at følgende spørsmål skulle besvares:

- Er det godt samsvar mellom ressurser og resultater i offentlig finansiert forskning i Norge?
- Er virkemidlene og finansieringsstrømmene utformet slik at resultatene blir best mulig?
- Er det endringer som kan gjøres slik at den samfunnsmessige nytten øker?

Høgskolen i Ålesund ser positivt på at utvalget ble opprettet, utvalgets arbeid i form av den foreliggende utredningen, og på at det settes fokus på ressursinnsats og resultater i et samfunnsøkonomisk perspektiv. Spørsmålet om hva offentlig ressursinnsats innen FoU resulterer i når det gjelder samfunnsnytte og samfunnsøkonomisk resultat, er etter vår mening dessverre for lite besvart. Definisjonen utvalget har gjort av hva som ligger i offentlige ressurser, blant annet, begrenser i utgangspunktet muligheten til å gi utdypende svar på disse spørsmålene. For å få svar på samfunnsnyttens må hele den offentlige ressursbruken analyseres, både i UoH-sektoren, andre sektorer og i næringslivet. Videre må resultatene av FoU, og hvordan disse faktisk brukes og kommer til nytte hos ulike samfunnsaktører også tas med i analysen.

Vi vil også innledningsvis poengtere at de offentlige forskningsmidlene i et samfunnsøkonomisk lys kanskje i alt for sterk grad er sentralisert til de største institusjonene. Å bygge sterke kunnskapsinstitusjoner i nærheten av innovative næringsmiljø gir etter vår oppfatning stor samfunnsøkonomisk nytte. Dette ser vi tydelig når det gjelder Høgskolen i Ålesund sin rolle i innovasjonssystemet på Møre.

Styrking av kunnskapsgrunnlaget: Utvikling av et norsk forskningsbarometer

Forslaget om å etablere et forskningsbarometer er positivt. Som utvalget selv, og flere andre har påpekt, må datagrunnlaget og hvilke parametre som skal ligge til grunn, gjennomgå kritisk. Et forskningsbarometer må være objektivt, sammenlignbart med andre land, og gi svar på samfunnsøkonomisk nytte av FoU-innsatsen.

Postadresse
Høgskolen i Ålesund
Postboks 1517
N-6025 Ålesund
Norway

Besøksadresse
Larsgårdsvegen 2
Internett
www.hials.no

Telefon
70 16 12 00
Epostadresse
postmottak@hials.no

Telefax
70 16 13 00

Bankkonto
7694 05 00636
Foretaksregisteret
NO 971 572 140

Høgskolen i Ålesund har en viktig samfunnsrolle som leverandør av kompetanse i regionen, og samarbeider på flere nivå med de internasjonalt orienterte næringsklyngene i regionen, samt med helsevesen og sjukehus i kommunene for å sikre kvalitet og relevans på utdanninger og FoU. Høgskolen i Ålesund er ledende blant universiteter og høyskoler i Norge når det gjelder oppdrag fra privat næringsliv, og skal innen spissede tema være et internasjonalt kunnskaps- og innovasjonsnav.

Et forskningsbarometer må ikke kun baseres på bibliografiske data, men også inkludere mål for bruk av FoU-resultatene, både i offentlig sektor, virkemiddelapparatet og i næringslivet i tillegg til hos forskningsmiljøene.

Styrking av kunnskapsgrunnlaget: Forskningsprogram

Vi ser positivt på forslaget om å opprette et forskningsprogram som skal analysere den offentlig finansierte FoU.

Opptrapping av forskerutdanningen

Utvalget foreslår en betydelig opptrapping av antall utdannede doktorgradskandidater fram mot år 2020. Forslaget om opptrapping av forskerutdanningen er svært positivt, både for at Norge skal holde samme nivå som våre naboland og for å dekke behovet for kompetanseheving generelt, og regionalt spesielt. Vi mener imidlertid at nivået kan diskuteres, men at det må avspeile behovet totalt, samt i de ulike sektorene. Forslaget om både å styrke tildeling av stipendiatstillinger direkte til institusjonene og gjennom Forskningsrådet vil etter vår mening ivareta begge typer behov.

Etablering av en stor, fri arena i Forskningsrådet – Åpen konkurransearena

Utvalget har poengtert at midler til fri forskning relativt sett har blitt redusert over flere år, og foreslår en stor, fri arena i Forskningsrådet. Dette er vi positive til. Men de tematiske rettede programmene er også viktige for å kunne rette forskningsfokuset mot viktige temaer. Det er derfor viktig at en styrking av den frie forskningen gjennom en stor, fri arena, ikke går på bekostning av de tematiske programmene. De tematiske programmene har sin styrke i at det settes inn en nasjonal dugnad innen strategiske områder for Norge og/eller verden, og at de gir et godt grunnlag for samarbeid mellom de ulike aktørene. Disse programmene har også et element i forhold til langsiktighet som er viktig for FoU-satsingen. Vi ønsker i denne sammenhengen å poengtere viktigheten av at ordningen med de strategiske høyskoleprogrammene (SHP) videreføres. Denne ordningen har vært av stor strategisk viktighet for høyskolene, og gitt grunnlag for en langsiktig oppbygging av spisskompetanse regionalt.

Etablering av en midlertidig prøveordning for automatisk tildeling av små driftsmidler til aktive forskere i universitets- og høyskolesektoren: Forskerfunn

Vi deler utvalgets egen vurdering om dette på prinsipielt grunnlag er et ansvar for institusjonenes styre og ledelse, og signaliserer derved en skeptisk holdning til Forskerfunn som ordning slik den er foreslått. Tildeling av små driftsmidler har vært et nyttig tilskudd, og en videreføring og videreutvikling av en slik ordning er svært ønskelig. Det er imidlertid ønskelig at fordelingen av midlene internt er institusjonens ansvar og et av de strategiske virkemidlene som høyskolene bør ha. Det henvises for øvrig til neste avsnitt.

Høgskolene og UoH-sektoren

UoH-sektoren består av noen store og noen mindre universitet, samt en rekke statlige høyskoler. I utvalgets utredning er temaet tid og ressurser til forskning grundig behandlet. Hovedkriteriene som legges til grunn for å måle forskningen er bla. publikasjoner og doktorgrader. Det er videre fokusert på den enkelte forskers innsats, forskjell mellom vitenskapelig ansattes produksjon, og muligheter for å belønne de flinke direkte, både gjennom Forskerfunn og gjennom bruk av offentlige incentivmidler mer direkte innen hver institusjon.

De vitenskapelig ansatte ved høyskolene har gjennomgående større undervisningsplikt enn sine kollegaer ved universitetene. Høgskolen i Ålesund har som mål å drive en forskningsbasert undervisning, blant annet ved at forskerne tar del i undervisningen, og ved at de mer tradisjonelle undervisningsstillingene også inkluderes i FoU-prosjekter.

En del av de foreslåtte tiltak fra utvalget griper direkte inn i institusjonenes ansvarsområde, og vil kunne frata institusjonenes strategiske styringsmuligheter når det gjelder FoU. Det er etter vår mening institusjonenes ansvar å påse at de ”flinke” forskerne får sin rettskafne del av incentivordningene. Det bør videre være både et ansvar og en frihet å organisere FoU og forskningsbasert undervisning på en, for institusjonen, mest optimal måte. Dette krever naturligvis at institusjonen har gode styringsparametere når det gjelder bruk og tildeling av forskertid, forskerinnterter og driftsmidler for øvrig. Som tidligere nevnt vil en styrking av små driftsmidler til høyskolene være gunstig. Enda viktigere er videreføring av ordningen med strategiske høyskoleprogram (SHP). Når det gjelder RBO-ordningen er vi positive til en gjennomgang av organiseringen av denne ordningen. Generelt vil vi si at RBO ikke bør være et nullsumspill, men økes noe, og derved gi muligheter for økt tildeling dersom hele sektoren forbedrer sin FoU-aktivitet relatert til dertil hørende beskrivende parametere.

Utredningen har skapt debatt om ressursinnsats og resultater når det gjelder forskning. Denne debatten trenger vi, og vi håper at debatten fortsetter og resulterer i gode tiltak for norsk forskning!

Med vennlig hilsen
HØGSKOLEN I ÅLESUND

Marianne Synnes
rektor

Leon Aurdal
høyskoleledirektor